

*Національна академія
статистики обліку та аудиту
(НАСОА)*

*Національний центр
обліку та аудиту
(НЦОА)*

ПРОГРАМА

**освітнього заходу з безперервного професійного
навчання аудиторів**

**«Оцінка ризиків шахрайства в
аудиторській практиці»**

Київ 2023

Укладачі програми:

Шульга С.В. – д.е.н., доцент, проректор з науково-педагогічної та фінансово-економічної роботи, професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування Національної академії статистики обліку та аудиту, м. Київ

Лубенченко О. Е.– д.е.н., професор, завідувач Національного центру обліку та аудиту Національної академії статистики, обліку та аудиту, м. Київ

Лектори:

Редько О.Ю. – д.е.н., професор, професор Національного центру обліку та аудиту Національної академії статистики, обліку та аудиту, м. Київ

Лубенченко О. Е.– д.е.н., професор, завідувач Національного центру обліку та аудиту Національної академії статистики, обліку та аудиту, м. Київ

Костирко Р. О. – д.е.н., професор, професор Національного центру обліку та аудиту Національної академії статистики, обліку та аудиту, м. Київ

Програму розглянуто, затверджено та рекомендовано до друку
Методичною радою Національного центру обліку та аудиту Національної академії
статистики, обліку та аудиту (протокол № 1 від 12.09.2023р.)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ З БЕЗПЕРЕРВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ АУДИТОРІВ.....	4
ФОРМА БЕЗПЕРЕРВНОГО НАВЧАННЯ.....	4
МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ.....	4
ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ.....	5
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	5

ВСТУП

Актуальність теми. Під час аудиту аудитор ідентифікує викривлення у фінансовій звітності, що можуть виникнути внаслідок шахрайства, або помилки. Чинник, який відрізняє шахрайство від помилки, полягає в навмисності або ненавмисності основної дії, яка призводить до викривлення. Незважаючи на те, що шахрайство є широким юридичним поняттям, для цілей Міжнародних стандартів аудиту (надалі – МСА) аудитор розглядає шахрайство, яке спричиняє суттєве викривлення у фінансовій звітності. Аудитор має справу з двома типами навмисних викривлень: викривлення, які є наслідком шахрайства під час фінансового звітування, та викривлення, які є наслідком незаконного привласнення активів, які слід ідентифікувати. Також аудитору необхідно отримати достатні та прийнятні аудиторські докази, що стосуються оцінених ризиків суттєвого викривлення внаслідок шахрайства, через розробку і застосування прийнятних дій у відповідь; вжити належних заходів у відповідь на шахрайство або підозрюване шахрайство, ідентифіковане під час аудиту.

Виходячи із вищенаведеного дослідження проблем ідентифікації та оцінювання ризиків суттєвого викривлення через шахрайство є актуальним і є предметом дослідження аудиторської практики.

Практичне значення для аудиторів: підготовка до впровадження в діяльність аудиторських фірм вимог Міжнародних стандартів аудиту (видання 2018 р.) щодо оцінки ризиків шахрайських дій

Предметом освітнього заходу за темою «Оцінка ризиків шахрайства в аудиторській практиці» є наукові тенденції і практичні засади (організаційно-регламентні, методичні,

інформаційні) щодо оцінки ризику шахрайства в аудиторській практиці.

Метою освітнього заходу за темою «Оцінка ризиків шахрайства в аудиторській практиці» є формування системи знань про методичні та організаційні особливості оцінки ризику шахрайства, а також оцінки системи внутрішнього контролю, властивих ризиків підприємств – клієнтів при проведенні аудиту фінансової та нефінансової звітності.

Завдання освітнього заходу: удосконалити знання аудиторів з питань оцінки ризиків шахрайства в аудиторській практиці

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ З БЕЗПЕРЕРВНОГО
ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ АУДИТОРІВ
«Оцінка ризиків шахрайства в аудиторській практиці»**

№	Назва розділу теми/змістозна наповнюваність	Кількість годин
1	1. Сфера застосування МСА 240 «Відповідальність аудитора, що стосується шахрайства, при аудиті фінансової звітності» 1.1 Вимоги МСА 240 «Відповідальність аудитора, що стосується шахрайства, при аудиті фінансової звітності». Основні дефініції стандарту. 1.2 Характеристика шахрайства. Відповідальність за запобігання і виявлення шахрайства. Застосування аудитором принципу професійного скептицизму	1
2	2. Оцінювання ризиків викривлення фінансової звітності внаслідок шахрайства 2.1 Обговорення членами команди із завдання важливих питань, що стосуються ідентифікації та виявлення шахрайства. 2.2 Процедури оцінювання ризиків і пов'язана з ними діяльність. Ідентифікація та оцінювання ризиків суттєвого викривлення внаслідок шахрайства. Дії у відповідь на оцінені ризики суттєвого викривлення внаслідок шахрайства	1
3	3. Збір та оцінювання аудиторських доказів щодо шахрайства 3.1 Збір та оцінка аудиторських доказів. Характеристика шахрайства. Чинники ризику шахрайства. Неспроможність аудитора продовжувати виконання завдання. 3.2 Письмові запевнення. Повідомлення інформації управлінському персоналу та тим, кого наділено найвищими повноваженнями. Повідомлення інформації регуляторним і правоохоронним органам.	1
4	4. Документація 4.1 Документування аудиторських процедур: робоча документація аудитора щодо оцінки ризиків шахрайства, збору аудиторських доказів, обґрунтування та формування висновків. 4.2 Документування конкретних дій аудиторів щодо викривлення внаслідок шахрайства під час фінансового звітування; щодо викривлення внаслідок незаконного привласнення активів	1
	Усього	4

ФОМА БЕЗПЕРЕРВНОГО НАВЧАННЯ: очна, дистанційна

МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ: м. Київ, вул. Підгірна 1

ОЧКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

За результатами навчання слухачі мають знати:

- ✓ сутність дефініцій «шахрайство», «чинники ризику шахрайства», «помилка», «професійний скептицизм»;
- ✓ порядок розробки та/або адаптації методичних інструментів для оцінки викривлень у фінансовій звітності, що можуть виникнути внаслідок або шахрайства, або помилки ;
- ✓ складові системи внутрішнього контролю підприємств-клієнтів та вимоги до їх оцінки;
- ✓ невід’ємні фактори ризику, що впливають на планування аудиту та подальші аудиторські процедури (складність звітної інформації, суб’єктивність управлінського персоналу клієнта при підготовці фінансової і нефінансової інформації, зміна подій і умов, які значною мірою впливають на бізнес клієнта, невизначеність, схильність до викривлення інформації через упередженість керівництва або наявність інших факторів ризику шахрайства).

За результатами навчання слухачі мають вміти:

- ✓ розробляти запити управлінському персоналу, які стосуються оцінки управлінським персоналом ризику того, що фінансова звітність може бути суттєво викривленою внаслідок шахрайства, включаючи характер, обсяг та періодичність таких оцінок; процесу управлінського персоналу для ідентифікації та вживання дій у відповідь на ризики шахрайства у суб’єкта господарювання, тощо;
- ✓ ідентифікувати обставини та визначати на якому етапі фінансова звітність суб’єкта господарювання може бути викривлена внаслідок шахрайства;
- ✓ застосовувати методику ідентифікації та оцінки ризиків шахрайства, в тому числі проводити оцінку чинників ризиків шахрайства та визначення процедур у відповідь на оцінені ризики, тестувати бухгалтерські проведення у облікових регістрах, оглядати облікові оцінки на наявність упередженості, виконувати ретроспективний огляд суджень і припущень управлінського персоналу, пов’язаних із суттєвими обліковими оцінками, відображеними у фінансовій звітності попереднього року, оцінювати аудиторські докази, тощо;
- ✓ оцінювати ефективність системи внутрішнього контролю;
- ✓ застосовувати принцип професійного скептицизму та професійне судження під час процесу аудиту, в тому числі під час оцінки ризиків щодо шахрайських дій;

✓ розробляти та удосконалювати змістове наповнення Внутрішньофірмових стандартів щодо оцінки ризиків, в тому числі ризиків викривлення у фінансовій звітності, що можуть виникнути внаслідок або шахрайства, або помилки.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», зі змінами і доповненнями URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 20.08.2023)
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 20.08.2023)
3. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій зі складання звіту про управління» від 07.12.2018 № 982. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18#Text> (дата звернення: 25.08.2023)
4. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, видання 2018 року URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhнародni-standarti-auditu> (дата звернення: 22.08.2023)
5. Директива 2013/34/ЄС Європейського парламенту та Ради від 26 червня 2013р. «Про щорічну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язані з ними звіти визначених типів компаній», що вносить поправки до Директиви 2006/43/ЄС Європейського парламенту та Ради і скасовує Директиви 78/660/ЄЕС и 83/349/ЄЕС URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU13169> (дата звернення: 22.08.2023)
6. 95 Directive 2014/95/EU of the EUROPEAN PARLIAMENT and of the COUNCIL of 22 October 2014 URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0095> (дата звернення: 25.08.2023)